

Januar 2020

God praksis for at få merkantile eux-elever videre i hovedforløbet

Inspirationskatalog

Indholdsfortegnelse

1	Introduktion	1
	Datagrundlag.....	1
	Læsevejledning.....	2
2	Praktikpladssøgning.....	1
	Job-speeddating.....	1
	Case 1: Job-speeddating på Uddannelsescenter Holstebro	2
	Case 2: Job-speeddating på Viden Djurs	3
	Minipraktik.....	5
	Case 3: Minipraktik for elever på Uddannelsescenter Holstebro.....	6
	Case 4: Minipraktik for elever på IBC Kolding.....	7
3	Virksomhedssamarbejde	10
	Virksomhedsbesøg integreret i undervisningen	10
	Case 5: Integrerede virksomhedsbesøg på Campus Vejle.....	11
	Undervisere i praktik	12
	Case 6: Undervisere på IBC Kolding i praktik.....	14
	Case 7: Undervisere på Campus Vejle i praktik.....	15
4	Tilknytning til de merkantile erhverv	17
	Talentvæg	17
	Case 8: Talentvæg på Køge Handelsskole.....	18
	Forventningssamtaler	19
	Case 9: Forventningssamtaler på Køge Handelsskole	20
	Case 10: Forventningssamtaler på Campus Vejle	21
5	Bruttoliste af identificerede tiltag.....	24

1 Introduktion

Tal fra Børne- og Undervisningsministeriet viser, at ca. 60 pct. af de elever, der begyndte en merkantil erhvervsuddannelse med eux i 2016, ikke fortsatte i uddannelsens hovedforløb. Mange skoler har derfor et stort fokus på at motivere eleverne undervejs på uddannelsen og styrke elevernes muligheder for at overgå til hovedforløbet. For at understøtte skolerne i dette arbejde, har Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) gennemført en *undersøgelse af god praksis for at få merkantile eux-elever videre i hovedforløbet*. Undersøgelsen har identificeret en række tiltag, som kan hjælpe skolerne i arbejdet med at styrke de merkantile eux-elevens vej til hovedforløbet. Tiltagene formidles i dette inspirationskatalog.

Kataloget er målrettet skoler, som udbyder merkantile erhvervsuddannelser med eux og giver konkret inspiration til, hvilke tiltag de kan iværksætte for at forebygge frafald og styrke elevens overgang til hovedforløbet. Tiltagene er kategoriseret i tiltag, der styrker henholdsvis praktikpladssøgningen, virksomhedssamarbejdet og tilknytningen til de merkantile erhverv.

Udover inspirationskataloget er der udviklet to podcasts, som går i dybden med to udvalgte tiltag. Det er tiltagene *minipraktik* og *forventningssamtaler*, som beskrives på hhv. side 7 og 20 i kataloget. Podcastene er tilgængelige her.

For en uddybende beskrivelse af undersøgelsen, herunder undersøgelsens datagrundlag, henvises til rapporten *Undersøgelse af god praksis for at få merkantile eux-elever videre i hovedforløbet*, som er tilgængelig her.

Inspirationskataloget afsluttes med en bruttoliste over alle de tiltag, som undersøgelsen har fundet, at skolerne bruger for at reducere frafald undervejs og styrke overgangen til hovedforløbet.

Datagrundlag

Tiltagene i inspirationskataloget er systematisk udvalgt på baggrund af undersøgelsen, så de repræsenterer tiltag, som:

- anvendes af de skoler, som undersøgelsen peger på, har en god praksis for at reducere frafald og styrke overgangen til hovedforløbet (caseskolerne)
- af både skoler og elever vurderes at have et stort udbytte i forhold til at reducere frafald undervejs på uddannelserne og styrke overgangen til hovedforløbet.

Nedenstående boks beskriver kort undersøgelsens datagrundlag.

Inspirationskatalogets datagrundlag

Tiltagene i inspirationskataloget er identificeret som led i *undersøgelsen af god praksis for at få merkantile eux-elever videre i hovedforløbet*.

Undersøgelsen er indledt med en **workshop med deltagelse af sektorens repræsentanter** med fokus på at belyse årsager til de eksisterende udfordringer med frafald på de merkantile erhvervsuddannelser med eux og afdække deltageres perspektiver på mulige løftestænger.

Deltageres perspektiver og øvrig eksisterende viden om årsager og løsninger er efterfølgende omsat i en **spørgeskemaundersøgelse** til erhvervsskoler, som udbyder merkantile erhvervsuddannelser med eux med fokus på at identificere, hvilke tiltag skolerne anvender for at reducere frafaldet undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet. Spørgeskemaundersøgelsen er udført blandt alle de 41 skoler i Danmark, der udbyder merkantile eux-forløb, hvoraf 34 skoler har svaret (83 pct.).

Hvert af de tiltag, som skolerne bruger, er efterfølgende undersøgt i dybden i forbindelse med **interviews med uddannelseschefer, studie- og praktikvejledere og elever** på fem udvalgte skoler. Skolerne er udvalgt, fordi de sammenlignet med andre skoler har haft et lavere frafald blandt eleverne på merkantile eux-forløb (baseret på frafalds- og overgangsstatistikken). Det er dermed skoler, som i højere grad formår at styrke elevernes overgang til hovedforløbet og som derfor forventeligt har en praksis, som andre skoler kan lade sig inspirere af. De udvalgte (case-)skoler er:

- Campus Vejle
- IBC Kolding
- Køge Handelsskole
- Uddannelsescenter Holstebro
- Viden Djurs

Læsevejledning

Inspirationskataloget er struktureret omkring tre temaer:

- Praktikpladssøgning
- Virksomhedssamarbejde
- Tilknytning til de merkantile erhverv.

Kataloget beskriver konkrete tiltag inden for temaerne, som undersøgelsen har vist reducerer frafald undervejs på uddannelsen og styrker overgangen til hovedforløb.

Beskrivelsen af hvert tiltag indledes med en generel beskrivelse af, hvad der er tiltagets formål, hvor udbredt tiltaget er blandt skolerne, og eventuelle variationer i, hvordan tiltaget bruges på tværs af skoler. Dernæst beskrives eksempler på, hvordan konkrete caseskoler anvender tiltagene til at styrke overgangen til hovedforløbet. Eksemplerne er udvalgt med afsæt i undersøgelsens resultater, så de viser, hvordan tiltaget bruges for at give det største udbytte i forhold til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet.

For hvert eksempel (case) beskrives tilrettelæggelse og organisering, ressourceforbrug og oplevet udbytte. Ressourceforbrug dækker her medarbejdertimer og øvrige økonomiske omkostninger.

Tilrettelæggelse og organisering

Ressourceforbrug

Oplevet udbytte

Beskrivelsen af tiltagene afsluttes med gode råd målrettet de skoler, som ønsker at iværksætte et lignende tiltag. De gode råd er baseret på undersøgelsens resultater om, hvordan tiltaget skaber det største udbytte for eleverne.

Inspirationskataloget afsluttes med en oversigt over samtlige tiltag, der fremhæves af skoler eller elever, som god praksis til at styrke elevers overgang til hovedforløbet.

2 Praktikpladssøgning

Skolernes praksis relateret til praktikpladssøgning består i at støtte eleverne i at søge og få en praktikplads og dermed overgå til hovedforløbet.

Undersøgelsens resultater peger på, at især to tiltag relateret til skolernes praktikpladssøgende arbejde er med til at styrke elevernes overgang til hovedforløbet: *Job-speeddating* og *minipraktik*.

Job-speeddating

Formålet med job-speeddating er at skabe kontakt mellem elever og virksomheder og styrke elevernes kompetencer i at deltage i en jobsamtale.

Som det fremgår i boksen til højre, gør størstedelen af skolerne brug af *job-speeddating* eller tilsvarende aktivitet som led i det praktikpladsopsøgende arbejde. Herunder også de fem caseskoler.

Hvad indebærer job-speeddating?

Job-speeddating indebærer typisk, at virksomheder med merkantile praktikpladser i skolens område inviteres ind på skolen for at møde eleverne til et par timers arrangement.

Forinden kan eleverne have forberedt spørgsmål eller ansøgninger målrettet de forskellige virksomheder, som eleverne har mulighed for at drøfte med repræsentanten fra virksomheden i korte individuelle samtaler. Skolen har typisk afsat tid i undervisningen til elevernes forberedelse. Det varierer, hvor meget skolerne styrer elevernes møde med virksomhederne til selve arrangementet. Nogle skoler stiller krav til eleverne om, at de forinden skal have skrevet sig op til et møde med de virksomheder, som de ønsker at møde, mens andre skoler afholder arrangementet mere løst, hvor eleverne vælger med fødderne til selve arrangementet. Fordelen ved førstnævnte tilgang er, at ingen virksomheder eller elever går forgæves, men det gør også planlægningen af arrangementet mere ressourcekrævende for skolerne.

Tilsvarende arbejder nogle skoler med, at eleverne skal have forberedt en praktikpladsansøgning, som virksomhederne kan give feedback på, mens andre skoler arbejder med, at eleverne medbringer relevante spørgsmål at stille virksomhederne. Fordelen ved førstnævnte tilgang er,

94 pct. af skolerne svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at de inden for det seneste år har haft job-speeddating eller tilsvarende aktivitet for eleverne på merkantile eux-forløb.

Heraf oplever **6 ud af 10 skoler**, at udbyttet for de deltagende elever i forhold til at styrke deres praktikpladsansøgning er *stort*.

at eleverne tvinges til at øve sig på at skrive en ansøgning og et cv, mens fordelene ved sidstnævnte er, at eleverne understøttes i at tage ansvar for egen læring.

Hvad er fordelene ved job-speeddating?

For eleverne betyder job-speeddating, at de får kendskab til potentielle praktikvirksomheder, som de måske ikke kendte i forvejen, at de prøver, hvordan det er at være i en ansættelsessamtale, og at de får indblik i, hvor mange forskellige virksomheder, der findes på det merkantile fagområde.

At forberede en konkret praktikpladsansøgning styrker elevernes kompetencer i at skrive ansøgninger og gør mødet med virksomhederne mere målrettet, men det kræver også mere af virksomhederne – både i forberedelse og på dagen.

For virksomhederne betyder job-speeddating, at de får større kendskab til, hvad elever på merkantile eux-forløb kan, og de får mulighed for at rekruttere de elever, der bedst matcher deres behov.

Eksempler på, hvordan job-speeddating kan tilrettelægges, så både skoler og elever oplever, at de er med til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet:

- Job-speeddating på Uddannelsescenter Holstebro
- Job-speeddating på Viden Djurs

Case 1: Job-speeddating på Uddannelsescenter Holstebro

Uddannelsescenter Holstebro afholder hvert år i februar job-speeddating for både elever på grundforløbet og studieåret. Arrangementet er som udgangspunkt obligatorisk for elever på studieåret, mens elever på grundforløbet kan deltage på frivillig basis.

Tilrettelæggelse og organisering

Til arrangementet inviterer skolen praktikpladsgodkendte virksomheder i lokalområdet samt de store kæder på de merkantile erhverv, og skolen oplever generelt meget stor opbakning fra virksomhederne.

Arrangementet varer ca. en halv dag med samtaler mellem virksomheder og elever. Sidste gang deltog der ca. 40 virksomheder. Skolen har et særligt fokus på at få de lidt mindre kendte – eller mindre populære – virksomheder eller brancher blandt eleverne til også at deltage for at hjælpe eleverne til at se de mange forskellige muligheder, de har. Skolen forsøger i 2020 at få disse virksomheder på besøg på skolen inden eleverne skal vælge virksomheder for at øge elevernes kendskab til mulighederne hos disse virksomheder/brancher.

Forud for arrangementet forbereder eleverne en ansøgning og et cv, som de kan drøfte med virksomhederne. Cv'et udarbejder eleverne efter en bestemt skabelon, så alle cv'er har ens layout. Det betyder, at virksomhederne hurtigt kan se bestemte vigtige oplysninger. Der er afsat tid i undervisningen ca. tre-fire gange i perioden op til arrangementet til, at eleverne kan få hjælp til deres ansøgning. Elevernes forberedelsestimer til at skrive ansøgning og cv lægges primært i danskundervisningen, hvilket også styrker den merkantile toning af danskundervisningen.

Eleverne får en oversigt over tilmeldte virksomheder ca. fem uger før arrangementet. Eleverne skriver sig op senest fire uger før arrangementet via en Doodle til maksimalt seks virksomheder, som de ønsker 10-minutters samtale med i løbet af dagen. To en halv uge før, får de at vide, hvilke virksomheder, de skal tale med, så de kan lave deres konkrete ansøgninger. Planlægningen af de konkrete aftaler mellem elever og virksomheder varetages af elever på kontoruddannelsen, som er i skolepraktik.

Ressourceforbrug

Uddannelseschefen vurderer, at ressourceforbruget er moderat, fordi skolen allerede har opbygget et virksomhedsnetværk, som de trækker på. Selve tilrettelæggelsen af dagen varetages af afdelingsledelsen i samarbejde med undervisere og praktikkonsulenter. Foruden uddannelseschefen deltager et par andre undervisere på selve dagen, hvor de bruger omkring fem timer. Den primære tid bruges i undervisningen, hvor eleverne forbereder sig.

Udbytte

Både uddannelseschef, jobcoach, studievejleder og de adspurgte elever oplever et stort udbytte af job-speeddating. Eleverne oplever at få trænet deres færdigheder i at skrive ansøgning og være til jobsamtale samtidig med, at de får kendskab til, hvilke virksomheder, der findes i deres kommende fag, og hvad virksomhederne kan tilbyde dem. Også virksomhederne får et udbytte af dagen i form af praktikaftaler med elever. Hvert år er der eksempler på møder mellem elever og virksomheder, som har udviklet sig til praktikpladsaftaler.

”

Det var godt. Jeg talte med virksomhed x. De ville gerne have mig i praktik. Men jeg er jo ikke færdig endnu, så de må lige vente et år

Elev

Case 2: Job-speeddating på Viden Djurs

Viden Djurs afholder job-speeddating fire gange årligt, hvor alle elever på merkantile eux-forløb kan deltage. Også skolens andre elever samt FGU- og 10.klasseselever kan deltage. Derudover holder Viden Djurs speeddating ad hoc, når de kan se et konkret behov, fx hvis en større gruppe elever mangler praktikplads, eller hvis en branche har særlig efterspørgsel efter en specifik elevprofil.

Tilrettelæggelse og organisering

Ved sidste job-speeddating deltog 18 virksomheder og ved den næste forventes 25-30 at deltage. Skolen har et særligt fokus på at tiltrække et bredt udsnit af virksomheder, så arrangementet er inspirerende og relevant for alle elever på skolen. Arrangementet varer 1,5 time for at tilskynde eleverne til at være hurtige til at tage kontakt til de virksomheder, de ønsker at tale med.

Forud for arrangementet bruger eleverne to undervisningstimer i dansk til at skrive cv og ansøgning. Derudover kan eleverne på eget initiativ få sparring og gode råd inden arrangementet hos studievejlederen og en praktikpladsmedarbejder.

Eleverne får at vide, hvilke virksomheder der deltager forinden, så de kan målrette deres ansøgning og cv. Deltagelsen ved arrangementet er frivillig for eleverne, hvilket betyder, at de ikke er tvunget til at tilmelde sig samtaler med et bestemt antal virksomheder. Arrangementet beror i høj grad på frivilligt elevengagement.

Ressourceforbrug

Skolens praktikchef og praktikcenter står for at planlægge dagen. På baggrund af et grundigt screeningsarbejde, ved praktikcentret allerede, hvilke virksomheder i området der snart har ledige praktikpladser og derfor er relevante at invitere. Alle de deltagende virksomheder har ledige stillinger og deltager på den måde med et konkret ønske om at få stillingerne besat.

Konkret bruger praktikcentret ca. 40 timer på at tilrettelægge og afholde arrangementet udover den tid, der til daglig bruges på kontakt til virksomhederne. Her indgår også kontakten til egne elever, 10. klasser, FGU-elever og virksomhederne. Herudover kommer den undervisningstid, som bruges i danskundervisningen til udarbejdelse af cv og ansøgning og de ca. 5-6 undervisere, der også deltager i arrangementet.

Udbytte

Både uddannelseschef, praktikchef og studievejleder er enige om, at der er et stort udbytte af job-speeddating. Det frivillige element i uddannelsen bygger på en forståelse af, at eleverne motiveres bedst ved at blive anerkendt som voksne med ansvar for egen læring.

Job-speeddating betyder, at nogle elever allerede på grundforløb 1 får en praktikvejsaftale, hvor eleven får løn fra virksomheden også inden han eller hun starter i praktik. Det betyder, at eleverne er mere motiverede i deres læring allerede tidligt i forløbet. For elever på grundforløbet er arrangementet desuden en mulighed for at blive inspireret til at fortsætte i hovedforløbet og motiveret til at finde en praktikplads.

Særligt eleverne på studieåret er meget motiverede både til selve arrangementet og til at forberede ansøgning og cv, da arrangementet er en mulighed for dem til at forsøge at få en praktikplads. Virksomhedernes tilbagemeldinger til skolen har været, at de får et stort udbytte af arrangementet. Konkret blev der lavet 18 praktikaftaler som direkte resultat af hver af de sidste to arrangementer.

”

Jeg fik min elevplads til job-speeddating, selvom jeg kun var på grundforløb 1. Det betyder, at jeg har været mere motiveret i resten af uddannelsen

Elev

Boksen herunder beskriver gode råd fra skolerne målrettet andre skoler, der overvejer at anvende job-speeddating eller justere i deres eksisterende praksis for job-speeddating på baggrund af casebeskrivelserne.

Gode råd fra praksis

- ✓ Gør det obligatorisk for eleverne at forberede en ansøgning og skrive sig op til samtaler med et minimum af virksomheder. Derved sikres, at alle elever får udbytte af arrangementet og ikke kun de fagligt stærke elever, som måske er mere proaktive.
- ✓ Giv eleverne mulighed for at forberede sig til dagen i undervisningen ved for eksempel sparring til ansøgning og cv, støtte til oversættelse af cv til engelsk og træning af jobsamtaler. Her ved forbedres udbyttet både for eleverne og virksomhederne, der kan give konkret feedback til potentielle kandidater.
- ✓ Det er vigtigt at involvere klassernes faglærere i processen, så de tager et fælles ejerskab for at forberede eleverne til arrangementet.
- ✓ Inviter virksomheder i god tid, og tilbyd også det efterfølgende arrangement i samme invitation, så virksomhederne har to muligheder at vælge imellem. Ofte vil virksomhederne være tilbøjelige til at tilmelde sig det senere arrangement med det samme, hvis det første ikke passer.
- ✓ Inviter også virksomheder, som er mindre kendte eller måske mindre populære. Det hjælper eleverne til at se flere muligheder, og hvis mødet med virksomheden er positivt, betyder det pludselig meget lidt, hvad virksomheden sælger.
- ✓ Følg op på udbyttet af arrangementet efterfølgende med fokus på, hvordan udbyttet for elever og virksomheder kan styrkes i senere arrangementer.
- ✓ Få spredt de gode historier fra job-speeddating, så nye elever hører om dagen og at det betaler sig at være godt forberedt, da den korte samtale i flere tilfælde ender med en praktikplads.

Minipraktik

Formålet med minipraktik er at give eleverne indblik i, hvad det vil sige at være i praktik inden selve hovedforløbet, og dermed fremme elevernes motivation for at overgå til hovedforløbet, men også understøtte eleverne i at afklare deres ønsker for hovedforløbet. Herudover er minipraktik med til at give eleverne indsigt i det område, de uddanner sig indenfor, og give eleverne praktiske erfaringer som de kan trække på i undervisningen.

Som det fremgår af boksen til højre, er minipraktik et relativt udbredt tiltag. Otte skoler har i undersøgelsen givet udtryk for, at de bruger minipraktik for eleverne på merkantile eux-forløb, herunder tre af caseskolerne.

Otte skoler beskriver i spørgeskemaundersøgelsen (åbent tekstfelt), at de anvender minipraktik på grundforløbet, på det studiekompetencegivende forløb eller på begge dele.

Hvad indebærer minipraktik?

Minipraktik indebærer, at eleverne kommer i praktik i en virksomhed i en kortere periode, fx en uge.

Det er forskelligt fra skole til skole, hvornår minipraktikken ligger. Nogle skoler anvender minipraktik en enkelt gang i løbet af grundforløbet og andre anvender minipraktik på både grundforløb 1 og 2 samt i studieåret. For minipraktik på grundforløb 1 anbefaler skolen typisk eleven at afprøve den fagretning, som eleven påtænker at vælge på grundforløb 2.

Nogle skoler stiller krav til eleverne om, at de efterfølgende kobler, hvad de har lært i praktikken til konkrete fag eller præsenterer det for de andre elever.

Typisk har eleverne det indledende ansvar for at finde en praktikplads, og skolerne hjælper derefter, hvis det ikke er lykket for eleven.

Hvad er fordelene ved minipraktik?

Ifølge skolerne er minipraktikken et meget udbytterigt tiltag til at motivere eleverne til at overgå til hovedforløbet, fordi eleverne får indblik i, hvordan det er at være i en spændende virksomhed. En skole udtrykker, at de betragter minipraktikken som vejen til en praktikplads, og at det derfor har høj prioritet i ledelsen.

Eleverne udtrykker tilsvarende meget entusiasme omkring minipraktikken. Eleverne oplever, at minipraktik både hjælper dem til at blive mere afklarede om fagretning, til at få en praktikplads eller fritidsjob og øger deres motivation for at blive på uddannelsen, da de med minipraktikken oplever tæt kontakt til virksomhederne og tilknytning til de merkantile erhverv.

Eksempler på, hvordan minipraktik kan tilrettelægges, så både skoler og elever oplever, at de er med til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet:

- Minipraktik på Uddannelsescenter Holstebro
- Minipraktik på IBC Kolding

Case 3: Minipraktik for elever på Uddannelsescenter Holstebro

Uddannelsescenter Holstebro gør brug af minipraktik på både grundforløbet og det studieforberedende forløb. Minipraktikken er ikke obligatorisk og de elever, der fravælger det, har i stedet almindelig undervisning, men skolen opfordrer eleverne til at tage i praktik.

Tilrettelæggelse og organisering

Eleverne skal som udgangspunkt selv finde deres praktikplads, men skolens jobcoach står klar til at hjælpe de elever, som har svært ved det. Nogle elever har brug for lidt sparring omkring, hvordan man bedst kontakter en virksomhed, mens andre har brug for et skub i retningen af en konkret virksomhed.

Uddannelsescenter Holstebro har minipraktik på grundforløbet for alle elever af en uges varighed i forbindelse med erhvervsfag og derudover mulighed for det i en uge i studieårets efterår og en-to uger i februar. De to tilbud om minipraktik på studieåret er til de elever, som ikke ønsker at deltage på studietur.

Ressourceforbrug

Det er forskelligt, hvor mange ressourcer, minipraktikken kræver afhængigt af elevgruppen og virksomhedernes kapacitet. Nogle år er der mange elever, der har brug for skolens hjælp til at finde en praktikplads, hvilket er ressourcekrævende for praktikpladsvejlederen. Minipraktikkerne ligger i undervisningsuger, så alle fagene bidrager til at finde tiden, idet minipraktikken tilrettelægges tværfagligt.

Udbytte

Eleverne peger på, at de får meget ud af at være i minipraktik hos virksomhederne. De oplever, at de ser, hvordan deres uddannelse kan bruges i praksis, de får indblik i, hvordan en hverdag i en virksomhed i deres branche ser ud, og de bliver klogere på, i hvilken type virksomhed, de ønsker at komme i praktik på hovedforløbet. De oplever det også som et vigtigt udbytte, at de gennem praktikken kan afprøve forskellige roller og på den måde spore sig ind på, hvilken type praktikplads, de ønsker.

” Jeg var i [virksomhed]. Det var rigtig spændende. Jeg var både på lageret, i kundeservice og i marketing. Nu ved jeg, at jeg ikke kan lide lageret, men jeg kan godt lide marketing. Der vil jeg gerne hen igen til foråret

Elev

Case 4: Minipraktik for elever på IBC Kolding

Elever på IBC Kolding skal i en uges minipraktik i løbet af grundforløb 1 i forbindelse med erhvervsfag. Formålet er, at eleverne tidligt på uddannelsen oplever tilknytningen til de merkantile erhverv og oplever, at uddannelsen er noget nyt og andet end folkeskolen. Derudover tjener minipraktikken det formål, at eleven kan prøve at arbejde en uge inden for den af de fem fagretninger – handel, detail, kontor, event eller finans – som de kan vælge på grundforløb 2.

Tilrettelæggelse og organisering

Som udgangspunkt står eleven selv for at finde en praktikplads. Hvis ikke det lykkes i tide, finder skolen dog en plads for eleven. Skolen har i år udviklet en nemmere måde at skabe minipraktikpladser til alle elever. Skolen har indgået aftaler med konkrete virksomheder, som stiller praktikpladser til rådighed i en periode på tre uger. Elevernes minipraktik foregår nu på skift over en tre ugers periode, så alle elever ikke er i praktik samtidig. Det betyder, at de samme virksomheder kan tage tre forskellige elever i stedet for kun én.

Praktikken afsluttes med, at virksomheden udarbejder en praktikevaluering for eleven. Her skal virksomheden vurdere elevens indsats på en skala fra 1-4 i forhold til 1) samarbejde, 2) motivation, 3) mødedisciplin, 4) ansvarlighed og 5) selvstændighed. Virksomheden skal desuden give eleven en samlet karakter på 7-trinsskalaen. Konkret indgår denne vurdering, når eleven skal vurderes til at være bestået eller ikke bestået i det enkelte fag.

Ressourceforbrug

Skolen bruger en del ressourcer på at finde praktikpladser og vedligeholde de gode relationer til virksomhederne. Eleverne står dog som udgangspunkt selv for at tilrettelægge minipraktikken. Skolen har i forvejen opbygget en god relation til de lokale virksomheder, som derfor typisk er villige til at hjælpe, hvis en elev har problemer med at finde en praktikplads. Typisk hjælper skolen 50 pct. af eleverne (ca. 40 elever) med at finde en minipraktikplads.

Udbytte

Skolerne oplever et stort udbytte ved minipraktikken. De oplever, især at det løfter elevernes engagement i undervisningen, når de kan koble deres erfaringer fra praksis til undervisningen. Det gør det også nemmere for underviserne at gøre undervisningen praksisnær, når de kan understøtte eleverne i at bruge eksempler fra praktikken.

Eleverne oplever tilsvarende stor gevinst ved minipraktikken. De oplever, at uddannelsen bliver mere vedkommende og at det praksisnære tydeliggør forskellen til folkeskolen. De fleste elever får en fornuftig og ofte rigtig god evaluering af virksomhederne. Eleverne arbejder desuden med deres erfaringer fra praktikken på tværs af alle fag. I samfundsfag de fx diskutere med udgangspunkt i deres egne praktikerfaringer, hvordan en samfundsbegivenhed som Black Friday påvirker detailhandlen.

Derudover har mange elever ikke haft fritidsjob, og minipraktikken er derfor deres første møde med arbejdsmarkedet. Det betyder, at eleverne introduceres til basale krav til mødedisciplin og omgangsform. Skolen oplever, at virksomhederne er meget rummelige over for eleverne og ser det som deres opgave at forklare basale spilleregler på en pædagogisk måde, så eleverne bedst muligt lærer af minipraktikken. Flere elever får desuden en så god relation til virksomheden, at de efterfølgende får tilbudt fritidsjob.

Boksen nedenfor opsamler gode råd fra de skoler, der bruger minipraktik.

” Minipraktikken lå lige inden det tidspunkt, hvor vi skulle beslutte retning. Det virkede rigtig godt. Jeg kunne faktisk godt tænke mig flere minipraktikker. Det vil specielt være godt for dem, der er i tvivl om, hvilken retning, de skal vælge

Elev

Gode råd fra praksis

- ✓ Gør minipraktik obligatorisk – eller til en stærk opfordring ved at italesætte det som en vigtig del af uddannelsen. Hvis minipraktik er op til den enkelte elev, er det som regel kun de særligt initiativrige, som vælger det til.
- ✓ Få opbygget et godt netværk af virksomheder, som man kan trække på, så det ikke altid bliver de samme, der kontaktes, når en elev ikke selv kan finde praktikplads.
- ✓ Send ikke alle elever i minipraktik i den samme uge, da chancen for at få praktikplads i de lokale virksomheder dermed mindskes. Vælg i stedet at sende én klasse i minipraktik i fx en uge ad gangen.
- ✓ Gør det klart for eleverne inden praktikken, hvorfor det er vigtigt, at de gør et godt indtryk, og undervis også eleverne i, hvordan man gebærder sig på en arbejdsplads. Da praktikken ofte er i selvvalgte virksomheder, er det ofte steder, som eleverne kunne tænke sig at komme i praktik.
- ✓ Forbered virksomhederne på, hvilket fagligt niveau, de kan forvente sig af eleverne og på, hvor fortrolig eleverne er med almindelig omgangsform og pligter på en arbejdsplads.
- ✓ Forbered virksomhederne ved at give dem forslag til, hvilke opgaver de kan stille eleverne i minipraktik, da det kan være svært for virksomhederne at aktivere en ny praktikant i en hel uge.
- ✓ Bed virksomhederne om at forklare baggrunden for hver enkelt opgave, så eleven lærer af både komplekse og basale opgaver.
- ✓ Giv eleverne opgaver med, som de kan sidde med i perioder, hvor de ikke har noget at lave. Opgaverne skal være relateret til praktikken, men behøver ikke være forskellige fra elev til elev.
- ✓ Bed eleverne dokumentere erfaringer fra minipraktikken løbende fx i form af en blog eller logbog, som præsenteres for de andre elever. Det øger læringen undervejs og efter praktikforløbet.
- ✓ Arbejd aktivt med erfaringerne fra minipraktikken i den efterfølgende undervisning, så eleverne oplever at koble den praktiske viden til deres fag.

3 Virksomhedssamarbejde

Virksomhedssamarbejde handler om skolens praksis for at inddrage virksomhederne i undervisningen og samarbejde med virksomhederne omkring at skabe praktikpladser.

Et godt virksomhedssamarbejde er afgørende for både skoler og elever, fordi det er elevernes mulighed for at se ind i den virkelighed, der venter dem, og fordi det muliggør praksisnær undervisning, som motiverer eleverne. Herudover er virksomhederne udbydere af praktikpladser, og dermed en del af forudsætningen for, at eleverne kan gennemføre uddannelsen.

Undersøgelsen har identificeret især to tiltag relateret til virksomhedssamarbejde, som særligt opleves at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke elevernes overgang til hovedforløbet. Det er at *integrere virksomhedsbesøg i undervisningen og undervisere i praktik*.

Virksomhedsbesøg integreret i undervisningen

Formålet med at bruge virksomhedsbesøg i undervisningen er at skabe praksisnær undervisning, der både motiverer eleverne og tydeliggør, hvorfor deres fag er relevante for den virkelighed, som de møder på virksomhederne. Eleverne peger på, at de er mest motiverede til at lære, når de ved, hvad de skal bruge det til, og at virksomhedsbesøg integreret i undervisningen understøtter netop det.

Som det fremgår af boksen til højre, bruger alle de skoler, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, virksomhedsbesøg, herunder også alle de fem caseskoler. Variationen i, hvordan det bruges – og særligt hvor integreret en del af undervisningen virksomhedsbesøgene er – er dog meget stor.

Alle skolerne svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at de inden for det seneste år har haft virksomhedsbesøg for eleverne på merkantile udførelser.

Heraf oplever **6 ud af 10 skoler**, at udbyttet for de deltagende elever i forhold til at styrke deres praktikpladsansøgning er *stort*.

I spørgeskemaundersøgelsen fremhæver flere skoler mere integrerede virksomhedsbesøg i undervisningen, som et tiltag, der kan være med til at løfte skolens praksis, og som de derfor gerne vil arbejde mere med. Det betyder, at der er et godt udgangspunkt for skolerne til at blive inspireret af dette tiltag.

Hvad indebærer virksomhedsbesøg integreret i undervisningen?

Virksomhedsbesøg integreret i undervisningen indebærer som regel, at eleverne besøger en virksomhed og arbejder med konkrete problemstillinger, som virksomheden har og som samtidig er relevant for elevernes undervisning. Virksomhedsbesøget er typisk en dags udflugt for en samlet klasse.

Virksomheden kan her stille eleverne en opgave, som de skal løse med udgangspunkt i et eller flere af deres fag. Opgaven er formuleret i samarbejde mellem virksomheden og underviser, så taksonomien og indholdet er passende for elevernes niveau.

Herudover inddrager nogle skoler også virksomheden i at bedømme elevernes opgaveløsning. Det kan foregå ved at virksomheden inviteres til at overvære, når eleverne præsenterer deres opgaveløsning.

Det varierer på tværs af skolerne, hvilken form for opgave, der stilles i forbindelse med virksomhedsbesøget, og hvor omfattende den er. Nogle opgaver løses på dagen, hvor virksomhedsbesøget foregår, men undersøgelsen har også vist eksempler på opgaver af længerevarende karakter, hvor eleverne i ugerne efter besøget arbejder med at løse opgaven som led i undervisningen. Afgørende er, at eleverne præsenteres for konkrete problemstillinger, som virksomheden oplever, og skal bruge faglige indsigter fra deres fag til at løse dem.

Hvad er fordelene ved virksomhedsbesøg integreret i undervisningen?

Virksomhedsbesøg integreret i undervisningen hjælper eleverne til at se, hvordan deres faglige indsigter er relevante for praksis og fremhæves af både elever og skoler, som afgørende for elevernes motivation for at tage uddannelsens hovedforløb.

For eleverne opleves de opgaver, som virksomhederne stiller, mere spændende og relevante end de caseeksempler, som deres lærebøger indeholder. Eleverne er meget positive over for at arbejde med faktiske udfordringer og fremhæver, at det får dem til at arbejde mere målrettet med opgaveløsningen, når virksomheden også er med til at høre fremlæggelsen af deres opgaveløsning.

Eksempel på, hvordan virksomhedsbesøg integreret i undervisningen kan tilrettelægges, så både skoler og elever oplever, at de er med til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet:

- Integrerede virksomhedsbesøg på Campus Vejle

Case 5: Integrerede virksomhedsbesøg på Campus Vejle

Campus Vejle bruger besøg på virksomheder løbende gennem uddannelsen som en integreret del af undervisningen for at sikre praksisnær undervisning fra start til slut.

Tilrettelæggelse og organisering

Elever på Campus Vejle skal på tre virksomhedsbesøg på begge grundforløb og tre i studieåret. Virksomhedsbesøgene foregår ved, at eleverne besøger en relevant virksomhed og præsenteres for en opgave vedrørende en konkret og aktuel problemstilling. Opgaven er udvalgt og formuleret i tæt dialog mellem underviseren, skolens koordinator og virksomheden, så den afspejler en reel problemstilling, som virksomheden oplever, og at den samtidig er relevant for elevernes fag og på et passende taksonomisk niveau. Skolens koordinator sikrer, at der er tværfaglige problemstillinger i opgaven, så eleverne kan arbejde med casen i alle fag.

Herefter har eleverne typisk 3-5 uger til at arbejde med casen i undervisningen. Det betyder, at de arbejder med samme case fra forskellige fags perspektiver. Eleverne afslutter casearbejdet med at fremlægge deres løsning på opgaven for både elever, undervisere og repræsentanter for virksomheden. Fx har eleverne arbejdet med en case for en lokal virksomhed, der overvejede at åbne en afdeling i Flensborg. Eleverne arbejdede med problemstillingen både i fagene afsætning og tysk, og de var også i Flensborg, hvor de lavede interviews på tysk for at afdække efterspørgslen.

Ressourceforbrug

Skolen vurderer, at det er et ressourcekrævende tiltag. Konkret tager hvert virksomhedsbesøg en hel dags undervisningstimer. Skolens ressourceforbrug til planlægningen af hvert enkelt besøg

er forskelligt, afhængigt af, om der tidligere har været samarbejde med virksomheden eller om det er første gang. Skolen har i forvejen et intensivt virksomhedsopsøgende arbejde, som betyder, at selve kontakten til relevante virksomheder ikke i sig selv er ressourcekrævende. Skolen har fundet tid i undervisningen også på studieåret til virksomhedsbesøgene ved at koordinere indholdet mellem de forskellige fag og læreplaner.

Udbytte

Skolen oplever, at den kontinuerligt praksisnære undervisning i høj grad er med til at styrke elevernes overgang til hovedforløbet, da eleverne får et stort indblik i, hvordan det er at bruge deres fag i praksis. Både uddannelseschef, koordinator og de adspurgte elever vurderer, at der er et stort udbytte af tiltaget.

Eleverne oplever, at casearbejdet er motiverende og foretrækker det frem for den normale undervisning. Derudover er det motiverende for eleverne, at virksomhederne viser ægte interesse i deres opgaveløsning. Eleverne oplever også, at det indgående arbejde med virksomhedsbesøg på virksomheder hjælper dem til at vælge den rigtige uddannelsesretning på grundforløb 2.

Tilbagemeldingerne fra virksomhederne er – ifølge skolen – at de både fagligt får brugbare inputs til aktuelle udfordringer og desuden ser det som en god mulighed for at rekruttere deres kommende elever.

” Når virksomheden selv kommer og siger det, så tager man det mere seriøst
Elev

Boksen nedenfor opsamler gode råd fra praksis om at integrere virksomhedsbesøg i undervisningen.

Gode råd fra praksis

- ✓ Lad underviser og virksomhed mødes på forhånd for at drøfte mulige relevante problemstillinger, som kan bruges til en opgave. Dermed sikres, at opgaverne matcher elevernes taksonomiske niveau og bidrager til at skabe sammenhæng i elevernes uddannelsesforløb.
- ✓ Brug samtidig denne mulighed til at opbygge en god relation til virksomheden og, hvis aktuelt, til at præsentere fordelene for virksomheden i at oprette praktikpladser.
- ✓ Udvælg problemstillinger, som rummer tværfaglige elementer, så eleverne kan arbejde med virksomhedscasen i flere fag. Det er også med til at skabe undervisningstiden til at arbejde med virksomhedscasen, når flere fag bidrager.
- ✓ Få eleverne til at udarbejde en liste over mulige relevante spørgsmål, som de kan stille virksomheden på selve besøget.
- ✓ Inviter virksomheden til at overvære elevernes præsentation af opgavebesvarelsen. Det fremmer elevernes oplevelse af, at deres indsats er vigtig og værdsat.

Undervisere i praktik

Undersøgelsen peger også på, at det kan styrke elevens overgang til hovedforløbet gennem øget virksomhedssamarbejde at have undervisere i praktik i en virksomhed. Det gælder særligt for undervisere på studieåret, som er akademikere, og dermed ikke nødvendigvis har en merkantil baggrund eller erfaring fra merkantil praksis.

Formålet med at have undervisere i praktik er at styrke undervisernes relationer til erhvervslivet og undervisernes forståelse for den praktiske dimension af deres fag set fra virksomhedernes perspektiv. På den måde kan undervisere levere mere vedkommende og praksisnær undervisning og sikre en kobling mellem det gymnasiale pensum og merkantil praksis.

Som det fremgår af boksen til højre, har i alt 10 af de 34 skoler, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, angivet, at de gør brug af undervisere i praktik med henblik på at fastholde elever i overgangen til hovedforløbet. Heriblandt tre af caseskolerne.

10 skoler beskriver i spørgeskemaundersøgelsen (åbent tekstfelt), at de anvender praktik for undervisere på grundforløbet, på det studiekompetencegivende forløb eller for alle undervisere.

Hvad indebærer undervisere i praktik?

Undervisere i praktik indebærer, at skolen stiller krav til underviserne om, at de skal i praktik i en virksomhed i et par dage, fx én gang om året eller i forbindelse med efteruddannelse. Typisk er det underviserens eget ansvar at finde en relevant praktikplads, men hvis underviserne ønsker hjælp til det, kan skolerne som regel finde en praktikplads blandt virksomhederne i deres netværk. Typisk vil underviseren selv stå for at vurdere, hvad vedkommende skal opnå med praktikken, og hvad der er relevant for underviserens fag.

Det er forskelligt, hvad skolerne forventer af underviserens praktik. Det kan være i form af oplæg og nyt undervisningsmateriale, som det ses nedenfor i casen om IBC Kolding. Det kan også være i form af inspiration til underviseren til at inddrage eksempler fra konkrete virksomheder i undervisningen. Fælles er et ønske om, at underviseren skal klædes på til at give praksisnær undervisning, der motiverer eleverne mest muligt.

Det er også forskelligt på tværs af skoler, om alle undervisere skal i praktik eller det alene er undervisere på studieåret, som jf. deres akademiske baggrund typisk har mindre praktisk erfaring end undervisere på grundforløbet.

Hvad er fordelene ved undervisere i praktik?

For skolerne er det at have undervisere i praktik en effektiv måde at øge undervisernes relation til de lokale virksomheder og til at levere praksisnær, relevant undervisning til eleverne på merkantile eux-forløb. Underviserne kommer meget inspirerede tilbage fra praktikken og er motiverede til at inddrage erfaringerne i undervisningen.

Ifølge skolerne er udbyttet for eleverne af undervisere i praktik indirekte i form af mere praksisnær undervisning. Netop praksisnær undervisning er en af de ting, som eleverne oplever at blive mest motiverede af. Dels gør nye, aktuelle caseopgaver selve undervisningen mere spændende og relevant. Dels giver praksisnær undervisning indblik i den verden, der venter dem på hovedforløbet, hvilket motiverer eleverne til at holde ud trods et oplevet hårdt studieår og får eleverne til at glæde sig til at komme i praktik.

Eksempler på, hvordan det kan tilrettelægges at sende undervisere i praktik, så både skoler og elever oplever, at de er med til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet:

- Undervisere i praktik på IBC Kolding
- Undervisere i praktik på Campus Vejle

Case 6: Undervisere på IBC Kolding i praktik

Som en del af deres efteruddannelse skal alle undervisere på studieåret i praktik i to-tre dage hos en relevant virksomhed eventuelt med en opfølgende dags praktik i samme virksomhed inden for det efterfølgende år.

Tilrettelæggelse og organisering

Undviserne står selv for at tilrettelægge deres praktik, så den på bedst mulige måde afspejler behov og interesser i forhold til deres konkrete fag. Nogle undervisere er hurtige til at få etableret kontakt og lavet aftale med en relevant virksomhed. Andre undervisere er positive over for initiativet, men ved ikke, hvordan de skal gribe det an eller hvilke virksomheder, der kan være relevante til netop deres behov. Til sidstnævnte gruppe har skolen en database med dybdegående detaljer om virksomhederne i lokalområdet og på den måde hjælper skolen undviserne på vej. Derudover kan skolens elevpladsvejledere i praktikcenteret, som er specialiseret i at opbygge og vedligeholde relationer til virksomheder, hjælpe gennem deres gode kontakt til konkrete virksomheder.

Ressourceforbrug

Tiltaget kræver kun begrænsede ressourcer, da de to-tre dages praktik indgår som undervisningsforberedelse både til den enkelte underviser og fagkollegerne. Dog skal skolen sikre, at undviseren har skema fri. Herudover skal undviserne bruge tid på at finde en plads og aftale rammerne med virksomhederne.

Udbytte

Skolen og undviserne er meget positive over for udbyttet. Efter praktikken skal undviserne fortælle kolleger om de generelle erfaringer og om de fagspecifikke erfaringer i de relevante faggrupper. Derudover skal undviserne tilrettelægge undervisningen på baggrund af konkrete eksempler fra praktikken. Det kan fx være med en case om virksomhedens markedsføring eller værdikæde. Det konkrete undervisningsmateriale, som undviseren udarbejder, skal deles med de andre fagundervisere, så alle kan bruge det aktivt i undervisningen. Undviserne opbygger desuden gennem praktikken et netværk hos den enkelte virksomhed, som senere kan bruges i forhold til at skaffe praktikplads til elever eller indgå samarbejde omkring virksomhedsbesøg.

Undvisernes praktik betyder ifølge uddannelseschefen, at eleverne får mere praksisnær undervisning og den faglighed, som de præsenteres for, er ajour med, hvad der rører sig hos virksomhederne. Det betyder meget for eleverne at opleve, at deres fag og undervisning er aktuelt og relevant for det arbejdsmarked, som de bliver en del af.

” En underviser var helt ustoppelig med at henvise til sine gode erfaringer fra praktikken og var overrasket over, hvor meget af virksomheden, han fik lov til at se

Uddannelseschef

Case 7: Undervisere på Campus Vejle i praktik

Som en del af deres efteruddannelse skal alle undervisere på Campus Vejle i praktik i to dage hos en relevant virksomhed og bruge det aktivt i undervisningen efterfølgende.

Tilrettelæggelse og organisering

Praktikvejleder og underviserne finder i samarbejde en virksomhed, hvor underviseren kan komme i praktik, der afspejler underviserens behov og interesser i forhold til deres konkrete fag og med fokus på skolens indsatsområder, som er iværksætter/innovation og digitalisering. Der er obligatorisk for alle undervisere at være i praktik på en virksomhed.

Ressourceforbrug

Skolen vurderer ikke, at det er et ressourcekrævende tiltag. Skolen har et godt netværk til virksomhederne, som underviserne kan trække på, hvis det er nødvendigt. Konkret bruger underviseren to dage på at være hos virksomheden og efterfølgende laves der en konkret opgave til undervisningen eller en plan for, hvordan den nye viden kan implementeres i undervisningen. Indsatsen betyder derfor også, at underviseren kan bruge erfaringerne i undervisningen og indgår derfor som undervisningsforberedelse.

Udbytte

Skolen oplever at få et stort udbytte af tiltaget. Det gør underviserne mere ajour med hvad, der foregår i den virkelighed, som de underviser i, og giver dem samtidig konkret viden, som de kan bygge undervisningen op omkring, så den bliver så praksisnær og relevant som muligt.

Eleverne oplever resultatet af praktikken i form af praksisnær undervisning, og de er meget positive over for at underviseren inddrager eksempler fra konkrete virksomheder og kender til aktuelle problemstillinger i virksomhedernes dagligdag. Elever fortæller, at undervisningen på den måde bliver markant mere spændende og styrker deres oplevelse af at være på et merkantilt uddannelsesforløb.

Det, man kommer hjem med, skal være noget, man kan bruge i undervisningen
Uddannelseschef

Boksen nedenfor opsamler gode råd fra praksis om at sende undervisere i praktik.

Gode råd fra praksis

Lad det være op til underviserne at tilrettelægge egen praktik, så underviserne får indblik i netop det, som underviserne savner eller mener er relevant for undervisningen, men hav et system til at hjælpe de undervisere, som har brug for det, med at finde en praktikplads.

- ✓ Sørg for, at ledelsen italesætter praktik, som en naturlig del af en undervisers kompetenceudvikling.
- ✓ Bed underviseren om at producere undervisningsmateriale som resultat af praktikken, så både den enkelte underviser og andre undervisere i faget kan bruge erfaringerne aktivt i undervisningsøjemed.
- ✓ Bed underviseren om at fremlægge erfaringer fra praktikken til kolleger både generelt og i faggrupper.
- ✓ Opfordr underviseren til at drøfte mulighederne med virksomheden for at oprette praktik- eller minipraktikpladser til elever.

4 Tilknytning til de merkantile erhverv

Tilknytning til de merkantile erhverv handler bl.a. om at skabe en fælles faglig forståelse – og stolthed – blandt eleverne af, hvad uddannelserne er og kan.

Undersøgelsen har identificeret især to tiltag, som særligt opleves at styrke elevernes overgang til hovedforløbet ved at øge deres tilknytning til de merkantile erhverv. De to tiltag er henholdsvis at opsætte en *talentvæg* og at afholde *forventningssamtaler*.

Talentvæg

Formålet med talentvæggen er at gøre det tydeligt, hvad de merkantile eux-forløb peger frem mod og vise stolthed omkring de elever, som har fået en praktikplads. Herudover motiverer væggen elever, som skal til at søge praktikplads, idet de ser, at det er lykkedes for andre. Desuden kan væggen inspirere ved at vise det brede katalog af virksomheder, som tilbyder praktikpladser.

Som det fremgår af boksen til højre, har fire skoler i spørgeskemaundersøgelsen angivet, at de bruger en form for talentvæg til at styrke elevernes overgang til hovedforløbet. Heriblandt er tre af caseskolerne.

Fire skoler beskriver i spørgeskemaundersøgelsen (åbent tekstfelt), at de anvender en form for talentvæg, hvor de viser elever, der har fået praktikpladser.

Hvad indebærer en talentvæg?

Tiltaget indebærer at hænge et billede op af de elever, der har fået en praktikplads med elevens og virksomhedens navn. Billedet kan være professionelt og eleven være i arbejdstøj. Ofte vil det være i kombination med en lykønskning eller overskrift, der understreger, at eleven er et nyt talent. Billederne bliver typisk skiftet ud i takt med, at nye elever får praktikpladser.

Det er forskelligt, hvor meget fysisk plads skolerne dedikerer til væggen, og dermed hvor stort et visuelt indtryk væggen giver. En skole har, som det illustreres nedenfor i casen, prioriteret at bruge en stor væg, der er centralt placeret på skolen og have store indrammede plakater til hver elev. En anden skole bruger roll-ups og en tredje har én samlet plakat til alle eleverne med praktikplads.

Endelig har én skole, som det også fremgår af casen nedenfor, øget incitamentet for eleverne til at komme på talentvæggen ved at udlodde gavekort blandt de elever, der vælger at komme på talentvæggen.

Hvad er fordelene ved en talentvæg?

Ifølge skolerne understøtter talentvæggen indirekte – men effektivt – eleverne i at få en praktikplads, fordi eleverne bliver motiveret af det gode eksempel. Særligt en stor eller meget iøjefaldende væg har en positiv betydning, fordi den tiltrækker elevernes opmærksomhed. Samtidig viser væggen både den gode fortælling om at være elev på skolen og en bredde i, hvor eleverne kan søge hen på hovedforløbet.

For eleverne er talentvæggen sjov at følge med i, og det motiverer dem at se, når en bekendt har fået praktikplads. Eleverne fortæller konkret, at de tænker, at hvis dén elev kan få en praktikplads, så kan de også. Både praktikvejledere og eleverne selv oplever, at elever kan have meget fasttømrede forestillinger om, hvor det er attraktivt at få en praktikplads. Praktikvejledere og elever oplever, at talentvæggen udfordrer det billede og hjælper dem til at tænke bredere. Særligt på en af caseskolerne oplever både skole og elever et stort udbytte af talentvæggen, som er meget stor og synlig på skolen.

Eksempel på, hvordan en talentvæg kan tilrettelægges, så både skoler og elever oplever, at den er med til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet:

- Talentvæg på Køge Handelsskole

Case 8: Talentvæg på Køge Handelsskole

Køge Handelsskole har en stor væg – kaldet karrierevæggen – centralt placeret på skolen med indrammede plakater med elever på merkantile eux-forløb, der har underskrevet en praktikpladsaftale inden for det seneste år. Plakaten viser et stort billede af eleven med elevens fornavn og kommende praktiksted.

Tilrettelæggelse og organisering

Skolen opsætter indrammede plakater af elever, der har underskrevet praktikpladsaftale. Plakaterne er placeret centralt på skolen og udskiftes løbende, så der altid hænger de nyeste 36 elever. Praktikpladskonsulenten informerer eleverne om, at de har mulighed for at komme på talentvæggen, når de har underskrevet en kontrakt med en praktikplads. Ca. 50 pct. vælger at komme på talentvæggen. Konkret skal eleverne kontakte praktikpladskonsulenten og få taget et billede af skolens professionelle fotograf for at være med. En ansat i skolens markedsføringsafdeling står herefter for design, print og indramning af plakaterne.

Alle elever på talentvæggen deltager i en konkurrence om to gavekort à 2.000 kroner, som udtrækkes ved lod ved translokationen inden sommerferien. Konkret foregår lodtrækningen på en scene og gavekortene overrækkes af praktikpladskonsulenten. Eleverne får et lod for hver uge, de har haft en praktikplads, hvilket betyder, at de har større chance for at vinde, desto tidligere får en praktikplads. Eleverne får fortsat lodder, selv om de bliver skiftet ud fra væggen.

Ressourceforbrug

Markedsføringsafdelingen bruger ca. 3-5 timer årligt på at vedligeholde talentvæggen. De resterende udgifter er begrænsede. De 36 rammer er fra IKEA og genbruges. Selve printningen varetages af skolens egen markedsføringsafdeling. Derudover kommer udgiften på 4.000 kroner årligt til de to gavekort.

Udbytte

Skolen vurderer, at de får et stort udbytte for begrænsede ressourcer. Talentvæggen tjener overordnet to formål. For det første bidrager den til den positive fortælling og styrker bevidstheden blandt elever om, at man kan blive en succes ved at gå på skolen. Eleverne er stolte af at blive vist frem, og plakaterne motiverer elever, der endnu ikke har fundet en praktikplads. For det andet tydeliggør talentvæggen skolens merkantile DNA. Den inspirerer elever til at se den bredde, som det merkantile rummer, og at der er praktikpladser i både kendte og ukendte virksomheder.

Elever oplever, at talentvæggen motiverer dem til at finde en praktikplads. Eleverne sammenligner sig med de andre elever, og hvis de pludselig ser, at en bekendt har fået en plads, øges deres motivation for selv at lykkes. Derudover oplever eleverne også, at det er inspirerende at se, hvor mange steder, de kan få praktikplads. Det betyder, at talentvæggen gør dem mere åbne over for at søge praktikplads hos virksomheder, som de ellers ikke fandt interessante. Endelig oplever skolen også, at forældrene bruger en del tid på at kigge på billederne, når der afholdes translokation, og andre gæster i huset stopper også op og kigger. Det er med til styrke uddannelsernes image.

” Karriervæggen er et tiltag, hvor vi med meget få ressourcer får en virkelig stor gevinst

Uddannelseschef

Boksen nedenfor opsummerer gode råd fra praksis om at bruge talentvæg.

Gode råd fra praksis

- ✓ Gør noget ud af det visuelle indtryk og hold væggen opdateret, så eleverne ser, at væggen er betydningsfuld for skolen. Det kan fx gøres ved at:
 - ✓ Sørge for, at plakaterne er tilstrækkeligt store og centralt placeret på skolen, så eleverne ser dem i dagligdagen.
 - ✓ Gøre det tydeligt med stor skriftstørrelse på plakaten, hvor eleven har fået praktikplads, så det kan inspirere andre elever til at lede bredere.
 - ✓ Få billederne til væggen taget af en professionel fotograf.
 - ✓ Medtage et citat fra eleven med fokus på at fortælle en positiv historie, fx om hvorfor de lige har valgt dén virksomhed eller hvad de glæder sig mest til.
 - ✓ Udskifte billederne løbende, så det altid er de nyeste elever med praktikplads, der hænger på væggen.
- ✓ Udlod en gevinst, som kan være med til at gøre det attraktivt for eleverne at komme på talentvæggen.
- ✓ Overræk gevinsten som en del af ceremonien ved translokationen, da det øger fokus på talentvæggen og den positive fortælling. Samtidigt er ritualet med til at styrke den merkantile identitet blandt eleverne.

Forventningssamtaler

Formålet med at afholde forventningssamtaler er at sikre, at eleverne ved, hvad en merkantil erhvervsuddannelse med eux indebærer og kender uddannelsens faglige niveau. Skolerne fortæller, at de allerede her påpeger, at uddannelsen er fireårig og indebærer et hovedforløb, hvor eleven skal have en praktikplads. Typisk deltager forældrene, og samtalerne har også det formål at få forældrene med ombord i forhold til at støtte eleven allerede fra starten i at tilgå uddannelsen med det sigte om at komme i praktik og ikke blot få en hurtig studentereksamen.

Tre af caseskolerne gennemfører en form for indledende forventningssamtale med eleverne.

Hvad indebærer forventningssamtaler?

Forventningssamtaler indebærer typisk, at skolen afholder samtaler med de ny-optagede elever, inden de starter på uddannelsen. Det vil sige som regel i august og forældre inviteres typisk med, hvis eleven er under 18. Samtalen kan være med elevens kommende kontaktlærer eller med studievejledningen og omhandler uddannelsens indhold og opbygning, herunder det forventede niveau af lektier og afleveringer.

Det er forskelligt, om skolerne indkalder samtlige elever til en samtale eller alene de frafaldstruede elever. Det sidste kan skolerne vurdere på baggrund af tilgængelig information såsom karakterer fra folkeskolen eller hvis eleven i forbindelse med ansøgningen har informeret om personlige udfordringer som fx ordblindhed eller en diagnose.

Hvad er fordelene ved forventningssamtaler?

For skolerne er forventningssamtalerne et redskab til at sikre, at eleven er startet på den rigtige uddannelse i første omgang. En del af eleverne ved ikke nok om uddannelsen, og i de tilfælde kan skolerne bruge samtalen til at afklare i samarbejde med eleven om uddannelsen er den rette. Eksempelvis bruger skolerne samtalen til at hjælpe nogle elever til at starte på eud frem for eux, hvis de i fællesskab kommer frem til, at det er et bedre match med elevens faglige niveau og ønsker. Herudover er samtalen en god mulighed for at spotte de elever, der vil uddannelsen, men har brug for ekstra støtte. Det kan eksempelvis være elever med ordblindhed, diagnoser eller andre personlige udfordringer.

For eleverne er forventningssamtalerne en mulighed for at høre om, hvad der forventes af dem og hvor mange lektier og afleveringer, de kan forvente at få. Herudover kan samtalen hjælpe elever, som ikke er helt afklarede omkring uddannelsesvalg, og dermed spare nogle elever fra et unødigt nederlag i form af frafald efter uddannelsesstart.

Eksempler på, hvordan forventningssamtaler kan tilrettelægges, så både skoler og elever oplever, at de er med til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og styrke overgangen til hovedforløbet:

- Forventningssamtaler på Køge Handelsskole
- Forventningssamtaler på Campus Vejle

Case 9: Forventningssamtaler på Køge Handelsskole

Køge Handelsskole indkalder alle optagede elever til en forventningssamtale med den kommende kontaktlærer og en underviser inden uddannelsesstart. Formålet er at afstemme gensidige forventninger og sikre, at eleven kender til uddannelsens faglige niveau. Særligt siden erhvervsuddannelsesreformen i 2015 har skolen oplevet, at det er nødvendigt at fortælle eleverne, at x'et indebærer, at uddannelsens faglige niveau svarer til en gymnasial uddannelse og ikke som den tidligere hg.

Tilrettelæggelse og organisering

Elevadministrationen indkalder samtlige ny-optagede elever til en forventningssamtale via e-Boks. Invitationen sendes til både elever og forældre. Samtalen varer ca. 20 minutter og er med deltagelse af elevernes kommende kontaktlærer og en anden faglærer. Forældre kan deltage, hvis eleven ønsker det, og der sker i stigende grad. Samtalerne foregår på skolen i april, så det

ikke konflikter med elevernes eksamen i folkeskolen, og så er der en mindre opsamlende samtale inden uddannelsesstart i august. Tilbuddet om samtale formidles som en del af det at begynde uddannelsen på skolen, som op mod 95-100 pct. af eleverne tager imod.

Samtalerne omhandler uddannelsens opbygning, eksamener og forventninger til fagligt niveau og omfanget af lektier og afleveringer. Derudover spørger kontaktlærer og faglæreren til elevens egne forventninger til uddannelsen, og hvad eleven har med sig fra sin skolegang indtil nu. Her kan eleven fortælle om eventuelle udfordringer fx i form af ordblindhed, personlige forhold eller en diagnose, hvis de ønsker det. Skolen oplever, at nogle elever ønsker at fortælle om den slags udfordringer, hvor andre ønsker at starte på en frisk og derfor ikke indvier de kommende lærere i det. Nogle få elever tilkendegiver, at de helt sikkert ikke vil gå i lære, men vil læse videre, og her anbefaler skolen at eleven tager en gymnasial uddannelse i stedet. Skolen lægger vægt på, at det skal være en afslappet samtale.

Ressourceforbrug

Kontaktlærer og faglærer afholder samtaler à 20 minutter med samtlige af de cirka 80 elever, der bliver indskrevet hvert år på merkantile eux-forløb (både elever som begynder uddannelsen på GF1 og på GF2). Skolen bruger altså ca. 50 timer årligt på tiltaget foruden tidsforbruget til at invitere til og tilrettelægge aftalerne. Skolen vurderer dog, at de til gengæld sparer en første samtale mellem kontaktlærer og elev efter opstarten, og at ressourceforbruget derved næsten går i nul. Samtidig fungerer samtalerne også til at nedbringe antallet af elever, som skolen vil bruge mange ressourcer på at fastholde, men som uanset hvad stopper, fordi et merkantilt eux-forløb ikke er det rigtige for dem. Hvert år er der ca. to til fire elever, som på baggrund af samtalen vurderer, at uddannelsen ikke er noget for dem.

Udbytte

Skolen oplever, at de mindsker frafaldet ved fra start at gøre eleverne opmærksomme på, at det faglige niveau er højt. Ved at tage samtalerne tidligt kan skolen derudover sætte hurtigt ind over for potentielt frafaldstruede elever, samt planlægge forløb til elever med særlige udfordringer at tage hensyn til. Derudover vurderer skolen, at det sender et godt signal dels til eleverne om, at skolen tager dem seriøst og til forældrene om, at deres børn er i trygge hænder. Eleverne oplever, at samtalerne er med til at give dem en god fornemmelse af både skolen, og hvad uddannelsen indebærer.

Optagelsessamtalerne hjælper os til at sikre, at eleven kender forudsætningerne for at gennemføre uddannelsen allerede inden de starter

Uddannelseschef

Case 10: Forventningssamtaler på Campus Vejle

Campus Vejle afholder individuelle forventningssamtaler med kommende elever, hvor skolen på baggrund af elevens ansøgning vurderer, at der er behov for en uddybende samtale om uddannelsesvalget. Det kan også være eller som selv opsøger studievejledningen med tvivl omkring deres uddannelsesvalg. Begge former for forventningssamtaler foregår inden eleverne er startet på uddannelsen. Formålet med samtalerne er at sikre, at eleverne ved, hvad uddannelsen bærer og skabe en fælles forståelse for, hvad målet med elevens uddannelse er.

Tilrettelæggelse og organisering

De fleste af forventningssamtalerne foregår på et årligt velkomstmøde for ny-optagede elever i ultimo maj/primo juni, hvor både elever og forældre er inviterede. Studievejlederen holder et indledende oplæg på velkomstmødet for alle elever og forældre, og fortæller om uddannelsen,

praktiske ting i forhold til hverdagen, ønsker til forældresamarbejde og hvad eleverne skal forberede inden skolestart. Ofte deltager der også lokale virksomheder på velkomstmødet for at tydeliggøre uddannelsernes tilknytning til de merkantile erhverv.

Studievejledningen afholder derefter to former for samtaler på velkomstmødet. For det første har studievejledningen på baggrund af folkeskolekarakterer og evt. andre personlige oplysninger identificeret frafaldstruede elever, som de på forhånd har booket til en samtale. For det andet er studievejledningen til stede på velkomstmødet og kan tage mere uformelle snakke med de elever, der ønsker det.

Til begge samtaler taler studievejlederen, der er særligt specialiseret i optagelsesvejledning, med eleven om skolens forventninger til eleven og det faglige niveau på uddannelsen. Eleverne har også mulighed for her at rejse eventuelle udfordringer, som han eller hun ønsker hjælp til. Der er også en mentor til velkomstmødet, som eleverne kan sættes i forbindelse med, hvis eleven har særlige udfordringer, fx ordblindhed.

Ressourceforbrug

Det er ressourcekrævende at arrangere og afholde velkomstmødet, hvor der deltager undervisere, studievejleder, mentor og læsevejleder, samt elever, der går på uddannelsen og elever der er i hovedforløb. Velkomstmødet afholdes om aftenen kl. 18.30-20. Selve opstilling og klargøring betyder, at de starter kl. ca. 17 og slutter ca. 20.30. Der er eventuelt opfølgningssamtaler med elever med eller uden forældre, hvilket også kræver nogle timer.

Konkret inviterer studievejlederen ca. syv elever til samtaler på forhånd ud af et optag på 65. På velkomstmødet taler studievejleder om stort og småt med ca. 10 elever. Efterfølgende laves aftaler om individuelle samtaler med ca. fem elever. Det er hensigtsmæssigt at afholde samtaler på velkomstmødet, da studievejledningen under alle omstændigheder ville deltage her. Efter velkomstmødet afholdes individuelle forventningssamtaler hen over sommeren med elever, som optages senere, herunder elever, der har fortrudt andre uddannelsesvalg.

Udbytte

Skolen vurderer, at udbyttet af forventningssamtalerne er stort i form af at sikre, at eleverne ved, hvad uddannelsen indebærer både i form og indhold. Herudover gør forventningssamtalerne, at frafaldstruede elever får den nødvendige støtte allerede fra starten.

Eleverne har stort udbytte af forventningssamtalerne, da de allerede tidligt bliver indstillede på antallet af lektier og afleveringer. Eleverne har også stort udbytte af, at forventningssamtalerne afholdes på velkomstmødet med deltagelse af lokale virksomheder, da det allerede fra start giver dem en oplevelse af at være startet på noget nyt og anderledes end folkeskolen og en oplevelse af uddannelsens merkantile ophav.

Vi sætter mange ressourcer af til det. Det er en selvfølge for eleverne at vide, hvad de møder ind til. Det er et fastholdelsestiltag

Uddannelseschef

Boksen nedenfor opsummerer gode råd fra praksis om at afholde forventningssamtaler.

Gode råd fra praksis

- ✓ Indkald eleverne til en forventningssamtale, da alle elever uanset fagligt niveau og udfordringer har gavn af at få afklaret uddannelsens indhold og skolens forventninger til dem på forhånd.
- ✓ Lad kontaktlæreren deltage i forventningssamtalerne, da kontaktlæreren som regel gerne vil have et 1:1-møde med alle elever, og at det derfor kan afvikles samtidigt med forventningssamtalerne.
- ✓ Afhold forventningssamtalerne som en del af en introaften, hvor også andre undervisere, studievejledning og evt. virksomheder er til stede. På den måde får eleven ikke kun fra starten introduktion til indhold og forventninger, men også en oplevelse af skolens stemning og tilknytningen til de merkantile erhverv.
- ✓ Stil åbne spørgsmål om elevens hidtidige erfaring med at gå i skole og undlad at spørge direkte til udfordringer, da eleven skal have mulighed for at starte på en frisk og alene fortælle om udfordringer, hvis han eller hun ønsker det.
- ✓ Brug forventningssamtalerne til at identificere elever med udfordringer, så skolen allerede fra starten kan være klar til at sætte ind med støtte, hvis eleven ønsker det.
- ✓ Brug forventningssamtalen til at orientere eleven om skolens forskellige tiltag for at understøtte trivsel, fx kontaktlærer, trivselscoach og studievejledning, så eleverne ved, hvor de kan få hjælp, hvis de oplever udfordringer.

5 Bruttoliste af identificerede tiltag

Nedenfor ses en bruttoliste over samtlige tiltag, som undersøgelsen har fundet, at skolerne bruger til at reducere frafald undervejs på uddannelsen og til at styrke overgangen til hovedforløbet. Listen indeholder både tiltag beskrevet af skolerne i spørgeskemaundersøgelsen og tiltag afdækket gennem interviews på caseskolerne.

Tiltagene er listet under overordnet tema (praktikpladssøgende arbejde, virksomhedssamarbejde, tilknytning til det merkantile og øvrige tiltag). Herudover viser oversigten, om tiltaget er en løbende aktivitet (L) eller knytter sig til et specifikt tidspunkt i uddannelsen, herunder på grundforløb 1 (GF1), grundforløb 2 (GF2), det studiekompetencegivende forløb (STK) eller hovedforløbet (HF).

Tabel 1. Bruttoliste af identificerede tiltag

Praktikpladssøgende arbejde

	Job-speeddating Arrangement på skolen, hvor eleverne kan møde de lokale virksomheder enten til et struktureret møde eller en uformel snak.
	Undervisning i cv og ansøgning Skolen afsætter tid i undervisningen til, at eleven kan få støtte til skrive cv og ansøgning, fx op mod job-speeddatingsarrangementer, og tid til at eleverne på studieåret skal intensivere praktikpladssøgningen.
	En fysisk tavle med stillingsopslag Skolen opsætter en fysisk tavle – typisk centralt placeret eller ved praktikcenteret – med konkrete stillingsopslag til praktikpladssøgende elever.
	Minipraktik Kortere praktikforløb hos en virksomhed i fx en uge i løbet af enten grundforløbet eller studieåret.
	Praktikpladsmentor til mest frafaldstruede elever Tilbud til de mest frafaldstruede elever om at få en mentor, der støtter dem indgående i at overgå til hovedforløbet.
	Nul-bøvl-pakke Ordning, hvor skolen tilbyder virksomheder, der overvejer at oprette en praktikplads, at stå for al praktisk administration.
	Praktikvejsaftaler Skolen drøfter med relevante virksomheder, om de kan ansætte elever allerede før hovedforløbet i praktikvejsaftaler, der betyder, at eleven får løn allerede under uddannelsen til gengæld for at tegne kontrakt med virksomheden om praktikaftale. Virksomhederne kompenseres derefter med AUB-midler.

Virksomhedssamarbejde

	Virksomhedsbesøg på skolen En virksomhed besøger skolen og holder typisk en præsentation om virksomheden og af konkrete problemstillinger, som er relevante for elevernes fag. Eleverne skal eventuelt efterfølgende løse en opgave, som omhandler den konkrete virksomhed.
---	---

Undervisere i praktik

Skolen opfordrer til eller kræver, at undervisere tager nogle enkelte dage i praktik i en virksomhed, som er særligt relevant for underviserens fag. Underviseren skal efterfølgende arbejde med erfaringerne i undervisningen og eventuelt dele erfaringer med kolleger.

Besøg på en virksomhed

Eleverne besøger en virksomhed, som viser dem rundt og præsenterer dem for virksomheden og for konkrete problemstillinger, som er relevante for elevernes fag. Eleverne skal efterfølgende løse en opgave, som omhandler den konkrete virksomhed.

Tilknytning til de merkantile erhverv

Forventningssamtaler

Skolen afholder en samtale med ny-optagede elever inden skolestart, hvor skolen oplyser om uddannelsens indhold og deres forventninger til fagligt niveau og antal af lektier og afleveringer.

Talentvæg

En væg med billeder af de elever, der har fået en praktikplads og med angivelse af elevens navn og praktiksted.

Studietur

Tilbud om international studietur, hvor eleverne besøger udenlandske virksomheder. En underviser sikrer, at eleverne kobler arbejder med virksomhedscasene på baggrund af indsigter fra et eller flere fag.

Selvstændigt eux-undervisersteam

Et fast team af undervisere, som alene underviser på de merkantile eux-forløb for at sikre bedre sammenhæng mellem de forskellige dele af uddannelsen.

DM i skills

Skolen opfordrer elever til at deltage i DM i skills med fokus på at tydeliggøre de kompetencer, eleverne opnår på uddannelsen, og for at vise deres stolthed over faget.

Wordcloud

Wordcloud (en digitalt genereret ordsky) med de ord, som skoler og elever forbinder med uddannelsen. Wordclouden printes på en plakat og hænges et centralt placeret sted på skolen.

Øvrige tiltag

Inddragelse af forældre

Skolen inddrager elevens forældre – særligt for elever under 18 år – på tværs af uddannelsens forløb, dog særligt i kritiske tidspunkter som i forbindelse med opstarten, valg af fagretning og når eleven skal finde en praktikplads

Monitorering af fravær

Tæt monitorering af fravær og klare processer for, hvornår fravær er for højt og hvordan der følges op.

Gallafest

Gallafest en gang årligt udelukkende for skolens merkantile eux-elever og alternativt med de andre skoleelever, hvor ledelsen tydeligt støtter op om de merkantile eux-elevers deltagelse – fx ved at sidde ved deres bord – så de ikke forsvinder i mængden.

Mentor

Tilbud til frafaldstruede elever om at få en mentor, der støtter dem indgående i at overkomme deres udfordringer uanset om det er faglige, sociale eller personlige.

Trivselscoach

Særlig coachrolle, der fokuserer på elevernes trivsel og på at følge op på eventuelle udfordringer uanset om de er faglige, sociale eller personlige.

Elevråd

Elevråd bestående udelukkende af merkantile eux-elever.

Virksomhedsinddragende skolepraktik

Intensiv inddragelse af lokale virksomheder i skolepraktikken, så skolepraktikken i så høj grad som muligt tilrettelægges, så eleverne oplever og løser opgaver for konkrete virksomheder eller i virksomhedslignende konstruktioner.

Morgensamling

Morgensamling fx hver anden uge med alle merkantile eux-elever og undervisere, hvor ledelsen giver vigtige beskeder til eleverne og praktikpladsvejledere oplyser om seneste nyt vedrørende ledige praktikpladser.

Fællesrum for elever

Særligt indrettet rum, der lægger op til uformelt samvær og hygge fx med sofaer, bar og spil.

NADA-akupunktur mod eksamensangst

Tilbud til elever med eksamensangst om at få NADA-akupunktur.

VIP-fest

Fest ved afslutningen af skoleåret for undervisere med deltagelse af elever, der har ydet en særlig indsats i løbet af året.